

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра психології

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ (ХАРКІВСЬКИЙ ОСЕРЕДОК)

*З нагоди 215 річниці ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
130-ї річниці з дня народження І.А. Соколянського (1889-1960),
115-річчя В.І. Асніна (1904-1956),
95-річного ювілею А.В. Петровського (1924-2006)
та 25-річчя факультету психології і соціології*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

26 жовтня 2019 року

Харків – 2019

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Запорізького національного технічного університету

Євдокимова Наталя Олексіївна – доктор психологічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

Романовський Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «ХПІ»

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
протокол № 7 від 28.10.2019 року*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ (каталог психотехнологій; тези доповідей): матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф., м. Харків, 26 жовтня 2019 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2019. 248 с.

ISBN 978-617-7645-81-7

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції «**ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорієнтації та просвітництва новітніх розробок у галузі психотехнологій, представлених на теренах України.

Перша частина збірника містить **Каталог психотехнологій** новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо, інформація про які подана у вигляді анотацій.

У другій частині розміщено тези доповідей, які містять результати науково-практичних розробок учасників конференції.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редколегії.

ISBN 978-617-7645-81-7

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2019
© Колектив авторів, 2019
© Єльчанінова Т.М. (оформлення, обкладинка, Ψ-емблема), 2019

ЗМІСТ

Частина 1. КАТАЛОГ ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

Аркутова О.С. Вправа «Зірка мого життя».....	11
Астахов В.М., Бацилєва О.В., Пузь І.В. Програма психологічного супроводу вагітних з перинатальними втратами в анамнезі	13
Бедлінський О.І., Тарасова Т.Б. Розвивальна творча інтелектуальна гра «Креативність»	15
Бєляєва К.Ю. Програма з профілактики стресових розладів у підлітків «У світі різних емоцій»	16
Большакова А.М. Diary-терапія у психотерапії, консультуванні, Психологічній самопомозі, коучінгу	20
Вишницька-Докукіна М.В. Тренінг «Конфліктна компетентність: діагностика і корекція стратегій конфліктної поведінки»	23
Гончар Н.О. Комплекс корекційно-розвивальних вправ з формування міжособистісних відносин у молодших школярів в умовах інклюзивного навчання ...	24
Гордиєнко-Митрофанова І.В., Кобзева Ю.А. «Орхідея»: психотерапевтична техніка роботи з сімейними концепціями в методі позитивної психотерапії	25
Гордиєнко-Митрофанова І.В., Кобзева Ю.А., Зуєв І.А., Саута С.Л. Діагностична методика ігрової компетентності	26
Дейниченко Л.М. Психотренінг комунікативності.....	28
Доєнко В.В. Тренінг протидії інформаційно-психологічному впливу	29
Долгополова О.В., Жидко М.Є., Фаворова К.М. Тренінгова психотерапевтична гра «Смак життя»	31
Жванія Т.В. “Художник і пензель”: діагностика і корекція невербальної взаємодії в парі засобами арт-терапії	34
Жігєньова Т.А. Арт-терапевтична техніка дослідження відносин у парі «Я + Ти + Відносини».....	35
Каменщук Т.Д. Психолого-педагогічна технологія формування просторової знаково-символічної системи знань у дітей з інтелектуальними порушеннями помірного ступеню	36
Крамченкова В.О. Методика «Дослідження рівня сенсорно-інтегративної дисфункції у дітей»	38
Лисенко Л.М. Програма розвитку комунікативної компетентності	41
Панчук О.А. Програма занять для педагогів з попередження конфліктів	46
Пономарьова Ю.П. Психопрофілактична програма для учнів середньої та старшої школи «Ціннісні орієнтації особистості підлітків»	48
Радько О.В. Майстер-клас «My body jazz», тілесний образ-Я як компонент саморозвитку особистості в методі танцювально-рухової терапії	51
Романовська Д.Д. Програма факультативного курсу «Основи психологічної культури особистості»	52
Сушко В.В. Психологічна програма для учнів початкової школи «Формування довільності та зосередженості».....	56
Тарасова Н.В. Програма психологічного супроводу спортсменів підлітково-юнацького віку.....	59

**МЕТОДИКА «ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СЕНСОРНО-ІНТЕГРАТИВНОЇ
ДИСФУНКЦІЇ У ДІТЕЙ»**

**МЕТОДИКА «ДІАГНОСТИКИ УРОВНЯ СЕНСОРНО-ІНТЕГРАТИВНОЙ
ДИСФУНКЦИИ У ДЕТЕЙ»**

**TECHNIQUE "RESEARCH OF LEVEL OF LEVEL OF SENSOR-INTEGRATIVE
DYSFUNCTION FOR CHILDREN"**

© Крамченкова В.О., Жукова Л.В. м. Харків

kramchenkova@ukr.net; zh79555@gmail.com

Методика розроблена з метою визначення рівня сформованості та діагностування специфіки порушень обробки сенсорної інформації у дітей з інтелектуальними та афективними порушеннями розвитку дошкільного та молодшого шкільного віку. Методика базується на теоретичних положеннях Е. Джин Айрес, Керол Сток Крановиц, Аніти Банді, Елізабет Мюррей та Шеллі Лейн про сенсорно-інтегративну дисфункцію, як особливий синдром, що є самостійним та відмінним від інших порушень розвитку. А також їх підходу до взаємозв'язку між порушеннями інтерпретації сприйняття та складнощами у засвоєнні навчальних навичок та моторною дефіцитарністю.

Методика може бути застосовна для дітей віком від 1,5 року до 9-х років. Використання методики є більш доцільним для дітей, які мають інтелектуальні чи афективні порушення розвитку. Можливе використання для дітей що частково або повністю не володіють мовою. Діагностичне дослідження проходить як напівструктуроване включене спостереження за моторною поведінкою дитини та опитування близьких дитини, щодо наявності чи відсутності відповідних симптомів порушення обробки сенсорної інформації. Спостереження проводяться у сенсорно збагаченому середовищі. Отримані дані фіксуються у бланку спостереження та опитування, після чого кодуються відповідною кількістю балів, відповідно до протоколу обробки результатів. Інтерпретація результатів дослідження передбачає визначення наявності та інтенсивності перцептивної дисфункції, а також їх базову характеристику за блоками процесу обробки сенсорної інформації.

Фрагмент тексту опитувальника для батьків (пропріоцептивна система), де 0-ніколи; 1-декілька разів в день; 2- щогодини; 3 – постійно:

	Частота			
1. Чи хапає ваша дитина предмети так міцно, що ними важко користуватися?	0	1	2	3
2. Чи дитина скрегоче зубами?	0	1	2	3
3. Шукає постійно дитина такі види активності, де потрібно щось штовхати, тягнути, підіймати або стрибати?	0	1	2	3
4. Чи здається вам, що дитина стає невпевненою, коли треба підвестися або сісти, чи переступити через предмет?	0	1	2	3
5. Чи тримає дитина предмети так слабо, що ними важко користуватися	0	1	2	3

6. Чи докладає дитина надмірні зусилля у різній діяльності? Наприклад, важко крокує, грюкає дверима чи надмірно тисне на олівці, коли малює?	0	1	2	3
7. Чи дитина багато стрибає?	0	1	2	3
8. Дитина має складнощі у грі з домашніми тваринами, наприклад дуже сильно гладить їх?	0	1	2	3
9. Чи штовхає або б'є дитина інших дітей?	0	1	2	3
10. Чи здається вам дитина у цілому слабкою?	0	1	2	3
11. Дитина має складнощі, коли сідає на стілець?	0	1	2	3
12. На ваш погляд дитина жує іграшки, одяг або інші речі більше, ніж це роблять інші діти?	0	1	2	3
13. Чи дитина любить залишатися у спокої та не рухатися?	0	1	2	3
14. Ваша дитина здається збентеженою, коли її руки чи ноги рухаються пасивно, наприклад коли ви допомагаєте їй виконати дію?	0	1	2	3
15. Дитина не любить та уникає стрибків, кружіння, бігу чи повзання?	0	1	2	3
16. Дитина любить, щоб її загортали у ковдру та міцно обіймали, наприклад перед засинанням?	0	1	2	3

Обробка даних, отриманих за допомогою опитувальника, дозволяє сформувати припущення щодо характеру оброблення сенсорної-інформацій та можливої дисфункції сенсорної модуляції (сенсорний пошук, сенсорне ігнорування, сенсорний захист) за наступними каналами сприйняття: аудіальна, тактильна, пропріоцептивна, візуальна, вестибулярна сфери та нюхово-смакова.

Наступним етапом є уточнення та перевірка отриманих припущень, щодо особливостей сенсо-моторної сфери дитини, за допомогою включеного спостереження під час організованої спеціальним чином ігрової діяльності дитини. У фокусі уваги спостерігача відхилення від нормативної поведінки у відповідь на сенсорні стимули, наявність та інтенсивність симптомів порушення сенсорної інтеграції. Тип взаємодії із дитиною, структурованість процедури та стимульні матеріали обираються відповідно до поведінкових особливостей та рівня функціонування дитини.

Перший блок «Складнощі у модуляції відчуттів». Перевірка характерних симптомів, щодо того як дитина регулює свої реакції на відчуття. Характерні симптоми класифіковані за каналами сприйняття та характером і інтенсивністю типової поведінки. За каналами сприйняття оцінювання проводиться щодо руху і балансу, пропріоцепції, зорової, слухової та тактильної систем, обоняння та смаку. За характером та інтенсивністю поведінки визначається переважний тип розладу, що притаманний за наявності а) гіпосприйняття; б) гіперсприйняття; в) сенсорному «пошуку», що спричинений недостатністю відчуттів.

Другий блок «Складнощі з розпізнанням відчуттів». Включає приклади того, з якими проблемами стикається дитина, що має знижене вміння відрізнити одне відчуття від іншого.

Третій блок «Проблеми у руховій сфері, що ґрунтуються на сенсорній дезінтеграції». Включають симптоматичні приклади того, як дитина може незвичним чином розташовувати своє тіло, виконання певних дій та рухів, складнощів у планування руху тіла та виконанні цього плану.

Фрагмент бланку фіксації даних спостереження (тактильна система):

БЛОК 1. Модуляція відчуттів										
Відчуття	Симптоми гіпочутливості			Симптоми гіперчутливості			Симптоми пошуку відчуттів			
Дотики	Кількість під час спостереження	Топографія поведінки	Тривалість	Кількість під час спостереження	Топографія поведінки	Тривалість	Кількість під час спостереження	Топографія поведінки	Тривалість	
	Кількість балів:			Кількість балів:			Кількість балів:			
БЛОК 2 Розпізнавання відчуттів										
Дотики	Нормативний розвиток: орієнтується де знаходиться тіло і частини тіла у просторі; як співвідносяться частини тіла оди з одним; контролює як сильно та швидко напружуються м'язи; контролює швидкість руху тіла у просторі; контролює рівень зусилля, що треба вкласти у м'язів рух									
	Ізольована сенсорна стимуляція	Результат (0 -Нормативна поведінк ^{ва} реакція при виконанні проби; СЗ – ознаки сенсорного захисту СП – ознаки сенсорного пошуку; СІ – ознаки сенсорного ігнорування)			Сенсорна стимуляція у ігровій діяльності			Результат (0 -Нормативна поведінк ^{ва} реакція при виконанні проби; СЗ – ознаки сенсорного захисту СП – ознаки сенсорного пошуку; СІ – ознаки сенсорного ігнорування)		
	Проба 1									
	Проба 2									
	Проба 3									
	Проба 4									

Перший тип порушень, що пов'язаний з положенням тіла, спричиняє складнощі з моделями руху, рівновагою, білатеральною та унілатеральною

координацією, перетинанням серединної лінії. Другий тип порушень, що базується на складнощах сенсорної інтеграції є диспраксія, як проблема із діями та рухами. При такому типі порушення спостерігаються складнощі з координованими та довільними діями. Виділено наступні групи навичок для визначення характеру дисфункції : компоненти дій, координація грубої моторики, координація тонкої моторики, зорове координування, оральне координування.

Дана діагностична методика розроблена для використання у роботі практичних та спеціальних психологів, які працюють з дітьми, що мають порушення розвитку. Може бути використана для психодіагностики та визначення напрямку роботи у структурі комплексної корекційної програми розвитку дитини.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПРОГРАММА РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
PROGRAM FOR COMMUNICATION COMPETENCE DEVELOPMENT

© Лисенко Л.М., м. Харків

[Lyudmilalysenko74@gmail.com](mailto:Ljudmilalysenko74@gmail.com)

Комунікативна компетентність розглядається як здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. Для ефективної комунікації характерно: досягнення взаєморозуміння партнерів, краще розуміння ситуації та предмета спілкування, досягнення більшої визначеності в розумінні ситуації вирішення проблем, забезпечення досягнення цілей з оптимальною затратою ресурсів. Комунікативна компетентність розглядається як система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Процес комунікативної компетентності багато в чому залежить від рівня мовленнєвого розвитку; міри оволодіння теоретичними знаннями в області комунікативних дисциплін і сформованості організаторських і комунікативних умінь; конструктивних навичок вирішення конфліктних ситуацій; наявності психологічних якостей емпатії і рефлексії. Комунікативна компетентність в сучасному суспільстві передбачає вміння людини визначати шляхи взаємодії з іншими людьми в мінливій соціальній дійсності. Комунікативна компетентність включає як наявність знань, умінь і навичок, так і готовність їх ефективного застосування в безпосередній професійній діяльності. Вона передбачає в рівній мірі освоєння варіантів взаємодії з оточуючими, способів досягнення цілей і професійну адаптацію.

Будь-яка компетентність формується і розвивається в процесі діяльності, яка пов'язана з постановкою мети, вирішенням проблеми, пошуком способів вирішення, визначенням результатів. Особливість